

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

Izpitna pola

Četrtek, 8. september 2005 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero
ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček in radirko.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar!

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani, na ocenjevalna obrazca in na konceptna lista).

Odgovore zapisujte razločno, v prostor, ki je za to namenjen. Uporabljate lahko nalivno pero ali kemični svinčnik. Nečitljive rešitve, nejasni popravki in naloge pisane z navadnim svinčnikom se točkujejo z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti. Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

Preberite odlomek iz dramskega besedila (A):

Jerman se okrene: Poznam molitevco. Čast učiteljeva zahteva, da bodi danes bel in jutri črn, kakor ukazuje gospodar. Nadalje še zahteva, da imej glavo na voljnem konopcu, zato da se lahko s pridom priklanja na vse štiri strani; in tudi zahteva, da bodi koleno ne od kosti, temveč od testa, zato da klekne sredi ceste v blato, če je prilika in ukaz. In naposled še zahteva, da imej učitelj zaklenjena usta, ključ do ključavnice pa obešen na šolske duri. Znam jo gladko, to molitevco.

Komar: Ali je pravično, da sodniki prosijo, namesto da bi sodili?

Minka: Sam se je sodil.

Geni: Nikar v planine, tovariš, zdaj na zimo!

Župnik: M-da ... Rekli so mi, gospod, da ste izgledno učeni in da je velika vaša prihodnost; tudi so mi rekli, da ste izgledno blagi in da skrbite za svojo mater, ki je stara in betežna ...

Jerman plane: Ne imenujte je, svetnice, s tem oskrunjenim jezikom!

Lojzka stopi k njemu.

1. Navedite tri dogodke pred to dramsko situacijo, ki so pomembni za Jermanov razvoj.

A _____

B _____

C _____

3 točke

2. Kaj se zgodi v navedenem dramskem odlomku A?

3 točke

3. Kaj hoče povedati Jerman s tolikimi podobami?

2 točki

4. Iz navedenega dramskega odlomka A izpišite dve označevalni jezikovni posebnosti in ju pojasnite/utemeljite.

A _____

B _____

2 točki

5. Napišite dve posebnosti, po katerih se dramsko besedilo loči od drugih besedilnih vrst.

2 točki

6. Je odlomek A del uprizoritvenega besedila (obkrožite ustrežni odgovor)?

DA NE

Odgovor utemeljite.

1 točka

7. Katera vrsta označevanja je uporabljena v župnikovi repliki (glejte odlomek A)?

1 točka

Preberite odlomek iz dramskega besedila (B):

Jerman: Počastili ste me, da ste prišli v to mojo siromašno izbo; ali rad bi vedel, čemu te zgodbe.

Župnik: Vi niste podobni tistim, ki so pocepali na kolena, ko so se tla zamajala; moški ste in pošteni, rad bi vam roko dal v prijaznosti; in toplejše bi jo stisnil, nego spolzke roke tistih, ki jih mole naproti. Zato sem vam razložil, kako malo je potreba, da ... da prestopite ta plitki jarek med nama.

Jerman: Nič drugega torej, nego skriti in zatajiti to malo, kar je razuma v glavi in to malo, kar je poguma v srcu?

Župnik: Prepričanje, naziranje, mišljenje, vera in kolikor je še teh besed – ne vprašam vas zanje. Kajti ena beseda je, ki je živa in vsem razumljiva: oblast. Živa je od vekomaj, vseh besed prva in zadnja. Pokori se, ne upiraj se, je poglobitna zapoved; vse drugo je privesek in olupšava. – Kdor se ravna po tej zapovedi, mu bodo grehi odpuščeni; kdor jo prelomi, bo smrti deležen. Prišel sem, da vam to povem, preden se vam izpolni sodba, ki jo sami zahtevate. Moja duša bo čista.

Jerman: Hvaležen sem vam od srca. Ali niste rekli, da sem moški in pošten? Resnično, za hlapca nisem rojen. Morda bi rad bil napojen in nasičen, morda bi rad sladko počival pod gospodarjevo streho, ali moje koleno je tako ustvarjeno, da se ne upogne rado; ne uboga, pa če mu sam ukažem. Ni bilo treba, da ste mi prišli oznanit, sam sem vedel, kakšna sodba mi je govorjena. Za mučenca nimam veselja, za junaka ne daru; ali zgodi se, kar se mora zgoditi – oskubite jastreba, v goloba se ne bo spremenil; in naj se škrjanec devetkrat zakolne, lajal ne bo nikoli. Zares sem vam od srca hvaležen. *Vstane.* Pokazali ste mi, kaj je moj posel – iz hlapcev napraviti ljudi; pa če le enemu odvežem roke in pamet, bo dovolj plačila.

8. Kje se dogaja navedeni dvogovor? Povzemite ga v eni povedi.

2 točki

9. Na kratko povzemite dramsko dogajanje po tej situaciji.

2 točki

10. Katero funkcijo imajo naznake v obeh odlomkih (A in B)?

1 točka

11. Se kateri od problemov, ki jih razgrinja drama, pokaže tudi v izbranem odlomku (B)?

1 točka

12. Dramska lika (v odlomku B) razkrijeta nekaj svojih lastnosti. Presodite, katero najbolj.

Župnik: _____

Jerma: _____

2 točki

13. Izpišite v shemo iz odlomka B objekt Jermanove želje (po aktantskem modelu) in dopišite vzrok in cilj želje/hotenja.

_____ JERMAN → » _____ « →

3 točke

14. Kaj povzroči, da Jerma politično propade (obkrožite najustreznejši odgovor)?

- A Župnikov prihod,
- B materina bolezen,
- C volitve,
- D želja po ustanovitvi bralnega društva,
- E nesrečna ljubezen.

1 točka

15. Opredelite Jermanovo razmerje:

A Do matere: _____

B Do svobode: _____

C Do poklica: _____

D Do besed: _____

E Do ljubezni: _____

5 točk

16. Vpišite ustrezne podatke:

DRAMA	Hlapci
KNJIŽNA IZDAJA	
PRVA UPORIZORITEV	
DRAMSKA VRSTA	
OSREDNJI LIK	

4 točke

17. Kdo v slovenski dramatiki prvi govori »koker srce občuti«?

1 točka

18. Da bi bil čimbolj prepričljiv, učinkovit, bi moral Jerman govoriti: iz srca, razumno, odločno, mehko, počasi in s težo, patetično, povsem mirno, z burnimi kretnjami, bolj taktično (izpišite eno od navedenih možnosti ali napišite svojo).

1 točka

19. Katera moška lika v Cankarjevi dramatiki sta Jermanu idejno najbliže? Utemeljite svoj izbor.

4 točke

20. Podčrtajte vrsto dramaturške kompozicije, ki jo je uporabil Cankar v Hlapcih:

sintetična analitična linearna

1 točka

21. Katere dramske prostore je za akte svoje drame izbral dramatik? Navedite jih po pravem zaporedju. Pojasnite njihovo simboliko.

3 točke

22. Preberite dramski odlomek C:

»Ne bodite pa tudi prekrotki – naj vas vodi razumna presoja. Dejanje uravnajte po besedi in besedo po dejanju, in ves čas pazite, da ne presežete meja naravnega. Zakaj slednja takšna prekoračitev je sprta s samim namenom igranja, ki je bil nekdaj in je zdaj, da naravi podrži zrcalo; da čednosti pokaže njeno podobo, podlosti njen obraz in samemu času in bitju sveta sliko in odtis.« (III/2)

Odgovorite na vprašanja:

A Kateri tuji dramski lik govori navedene besede in komu jih govori?

B Kakšno povezavo ima navedeni del replike s Cankarjevimi Hlapci?

C Kako imenujemo takšen del dramskega besedila?

4 točke

23. Navedite vsaj dve prvini, ki povezujeta Jermana in dramski lik v nalogi 22.

2 točki

24. Dopolnite:

Danski kraljevič _____ naj bi izpolnil maščevalne želje _____, trpeče »umišljenine«, ubil _____, _____ pa prepustil »trnovju, ki v njenih prsah rase«; toda ker misel za tega intelektualnega protestanta še niso dokazi, saj pravi, da ne ve za »zdi se«, ker jih je slišal le v »_____ duha«, okleva, čaka; _____ ironija je, da ga prav »žlahтна« _____ »postrahopeti«, kopiči dokaze, pridobiva na _____, toda usodne _____ in _____ ne zmore; posledica pa so _____

5 točk

25. Uprizoritvena vizija: Shakespearov kraljevič nosi s seboj knjigo misli; kaj bi dali v roke Jermanu v vaši gledališki uprizoritvi?

1 točka

26. Da bi dramsko situacijo spremenili v gledališko, bi morali besedilu dodati najmanj tri gledališke prvine, katere?

3 točke

27. Primerjajte gledališče Shakespearove dobe z gledališčem Cankarjeve dobe:

Renesančno: _____

Realistično: _____

4 točke

28. Vpišite priimek utemeljitelja dramaturgije _____ in naslov njegovega dela, v katerem je odkrival tudi Shakespeara _____.

2 točki

29. Kdo je avtor Slovenske dramaturgije?

1 točka

30. Kateri temeljni nalogi mora za vsako gledališko uprizoritev opraviti dramaturg?

2 točki

31. Pri *Jermanu* si je znani slovenski sodobni komediograf izposodil naslov svoje komične parafraze Hlapcev: *Oskubite jastreba*. Navedite ime in priimek tega dramatika.

1 točka

PRAZNA STRAN